
Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2015:10

Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:102 om sekulära alternativ till kyrkliga handlingar. Motionärerna föreslår att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att bearbeta frågor kring hur Svenska kyrkan ser på sekulära alternativ till kyrkliga handlingar, samt att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att se över de rekommendationer som gjorts för när anställda eller förtroendevalda medverkar i sekulära alternativ till kyrkliga handlingar.

Gudstjänstutskottet menar att motionärerna berör viktiga problemställningar, men anser att frågeställningarna ska närmas på ett mer förutsättningslöst sätt.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2015:102.

Utskottet menar dock att kyrkostyrelsen med anledning av motionens motivbeskrivning ska initiera en undersökning av utvecklingen av sekulära alternativ med religiösa inslag.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:102, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:102, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2015:102 att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en undersökning av utvecklingen av sekulära alternativ med religiösa inslag.

Motionens förslag

Motion 2015:102 av Ola Isacsson m.fl., Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att bearbeta frågor kring hur Svenska kyrkan ser på sekulära alternativ till kyrkliga handlingar, särskilt mot bakgrund av att religiösa inslag blir vanligare i dessa alternativ.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över de rekommendationer som gjorts för när anställda eller förtroendevalda i Svenska kyrkan leder eller medverkar i sekulära alternativ till kyrkliga handlingar.

Bakgrund

Såväl borgerlig vigsel som borgerliga begravningar har en relativt lång historia i Sverige. Borgerlig vigsel blev tillåtet 1908 och borgerliga begravningar har funnits sedan 1926, medan borgerlig konfirmation och borgerlig namngivningsceremoni är av senare datum.

Som motionärerna beskriver ökar de sekulära alternativen till kyrkliga handlingar. De förändras också. Idag sker ungefär 75 procent av alla begravningar i Svenska kyrkans ordning medan ca 33 procent av alla vigslar gör det. Siffrorna förväntas dock minska när ett lägre medlemsantal i Svenska kyrkan får tydligare genomslag i vigsel och begravningsstatistiken.

Det sker också en förändring i innehåll och uttrycksform där sekulära inslag inte sällan blandas med religiösa. Vad gäller begravning står det t.ex. att läsa på Sveriges begravningsbyråers förbunds hemsida: ”En borgerlig begravningsakt är en ceremoni där var och en helt fritt kan bestämma hur begravningsakten skall utformas. Tvärtom vad många tror, kan den borgerliga ceremonin innehålla religiösa inslag.” (www.begravning.se). Namngivningsceremonier och borgerliga vigslar visar – som motionärerna påpekar – en liknande tendens, där en blandning mellan sekulärt och religiöst ibland görs. Anledningarna till det är många, men en delförklaring är att många söker sin egen individuella uttrycksform vid stora familjehändelser. Att gränserna mellan det religiösa och det sekulära inte är lika tydliga idag som tidigare finns behandlat i forskning av t.ex. Ann af Buren som använder begreppet ”semisekulära” för att beskriva utvecklingen.

I dagligt tal uppfattar vi ofta att det är tydligt att en kyrklig begravning är religiös och en borgerlig begravning är sekulär. Distinktionen är dock givetvis en förenkling, vilket den nuvarande utvecklingen är ett tecken på. Uppdelningen kan problematiseras utifrån ett Lutherskt perspektiv som betonar att det religiösa livet levs i världen. Vad som är religiöst och vad som är sekulärt och hur förhållandet mellan dem ser ut är inte alltid självklart enkelt att reda ut.

Ett nystartat projekt på nationell nivå har viss bäring på denna motion, genom att det ska studera synen på döden. Studien syftar till att öka kyrkans reflektions- och handlingsberedskap på detta område.

Som motionärerna redogör för benämner biskoparna frågan om präster, diakoner och förtroendevalda som officianter vid borgerlig begravning i biskopsbrevet *Begravningen – ett brev från Svenska kyrkans biskopar*. Biskoparna skriver också i biskopsbrevet *Leva i dopet. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar* under rubriken Dop är mer än barnvälsignelse och namngivning (s. 73) om en till motionen relaterad fråga, nämligen prästers roll vid barnvälsignelse i form av en rit:

Det förekommer att föräldrar tvekar inför att låta döpa sitt barn men ändå vill att barnet ska få del av en kyrklig akt. Kanske ser de barnvälsignelse som ett första steg mot dopet. Att be för ett enskilt barn eller välsigna det är självklart gott och riktigt, men att utforma en rit för välsignelse av barn är inte förenligt med vår kyrkas tradition.

Biskoparnas skrivningar i biskopsbreven om dop och begravning diskuterar kyrkligt anställdas roll i sekulära riter och kyrkans syn på om man vill ha en sekulär handling i kyrkan.

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:102.
2. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2015:102 att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en undersökning av utvecklingen av sekulära alternativ med religiösa inslag.

Gudstjänstutskottet menar att motionärerna berör viktiga problemställningar som leder till ytterligare frågor. Utskottet pekar på motionens bredd, då det gäller ämbetsbärares medverkan i sekulära riter, men också kyrkligt anställdas och förtroendevaldas roller i dessa riter. Dessutom rör motionen synen på och förståelsen av religiösa inslag i sekulära riter.

Vad gäller religiösa inslag i sekulära riter ser utskottet inte detta som ett problem i sig. Det kan snarare visa på hur Guds ord inte kan regleras utan gör sig påmint på oväntade ställen. Samtidigt pekar utskottet på att en utveckling tycks vara att de kyrkliga riterna riskerar att sekulariseras och de sekulära riterna blir mer sakrala. Här ser utskottet en överlappning som är viktig för Svenska kyrkan att förhålla sig till. Vad är det som gör att människor utanför kyrkans sfär söker sig mot det religiösa? Och vad är det som gör att kyrkan ibland har svårt att möta människors religiösa längtan och behov att tolka sin livssituation?

Personer i vigningstjänst står under biskop och domkapitels tillsynsansvar. Därför ska frågor om medverkan i sekulära riter för präster och diakoner behandlas utifrån detta ansvar. Utskottet vill dock påpeka vikten av att de regler och riktlinjer som finns tydliggörs och efterlevs.

Beträffande övriga anställda samt förtroendevaldas roll som ledare av sekulära riter behöver det ske en bearbetning som beaktar de olika perspektiv som aktualiseras, exempelvis vem man uppfattas företräda och hur denna rit står i relation till kyrkans egna riter.

Med hänvisning till ovanstående resonemang föreslår Gudstjänstutskottet kyrkomötet att avslå motion 2015:102.

Utskottet menar dock att kyrkostyrelsen med anledning av motionens motivbeskrivning ska initiera en undersökning av utvecklingen av sekulära alternativ med religiösa inslag. En sådan undersökning anser utskottet sker mera förutsättningslöst än motionärernas förslag.

Uppsala den 24 september 2015

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Niclas Blåder, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Maria Johansson-Berg, Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Birger Jönsson, Ola Isacsson, Torvald Johansson, Dag Sandahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roger Olsson, Stefan Hortlund, Gunilla Jannerstig, Martin Moberg, Lisa Tegby, Gun Alingsjö Bäck, Lena Jönsson, Göran

G 2015:10

Wass, Anders Åkerlund, Jerker Alsterlund, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.